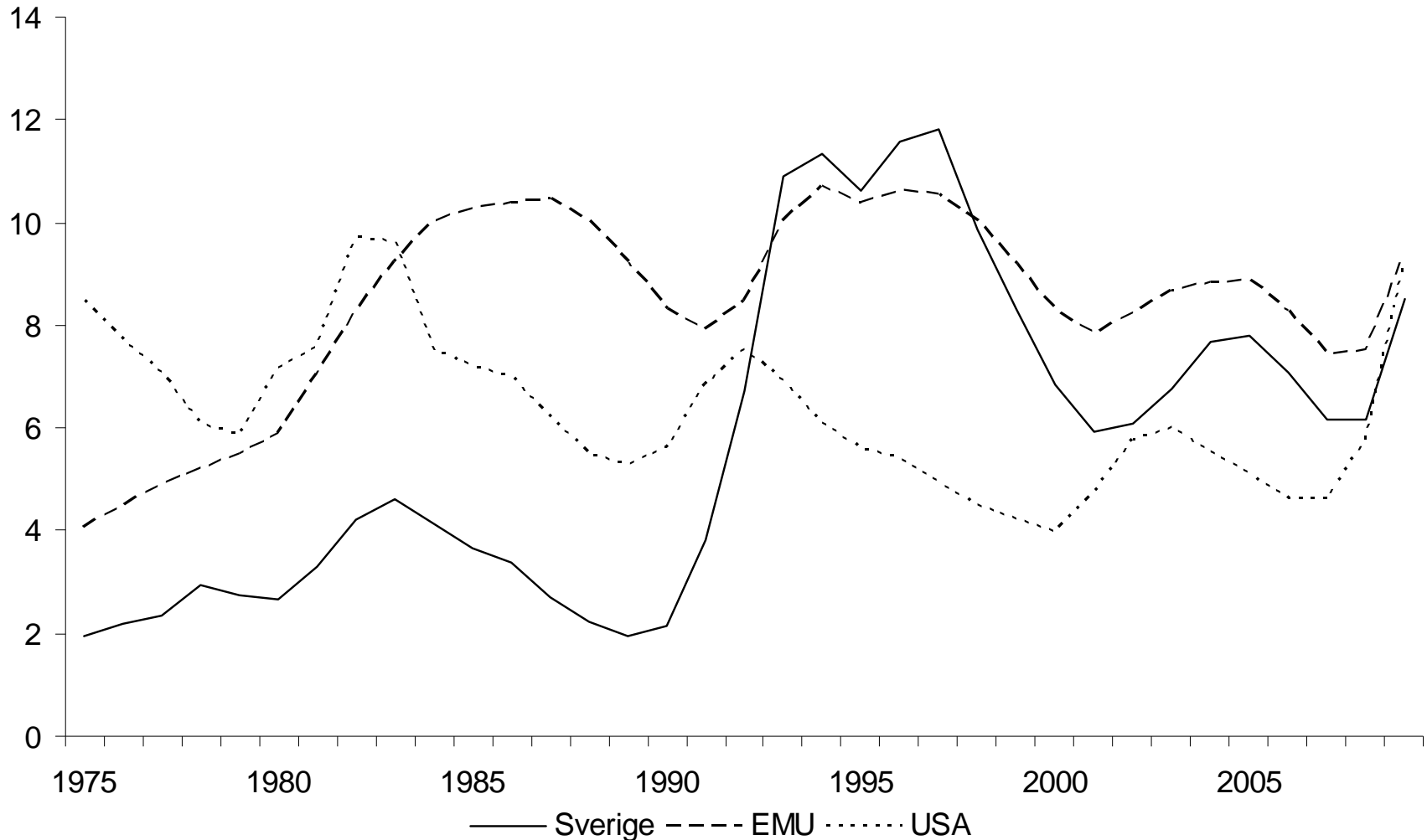

Ekonomisk politik för full sysselesättning – är den möjlig?

Lars Calmfors

ABF Stockholm, 3 mars 2010

Arbetslöshet i Sverige, USA och euroområdet, 1975-2009 (procent)

Hur ser ekonomer på arbetslösheten?

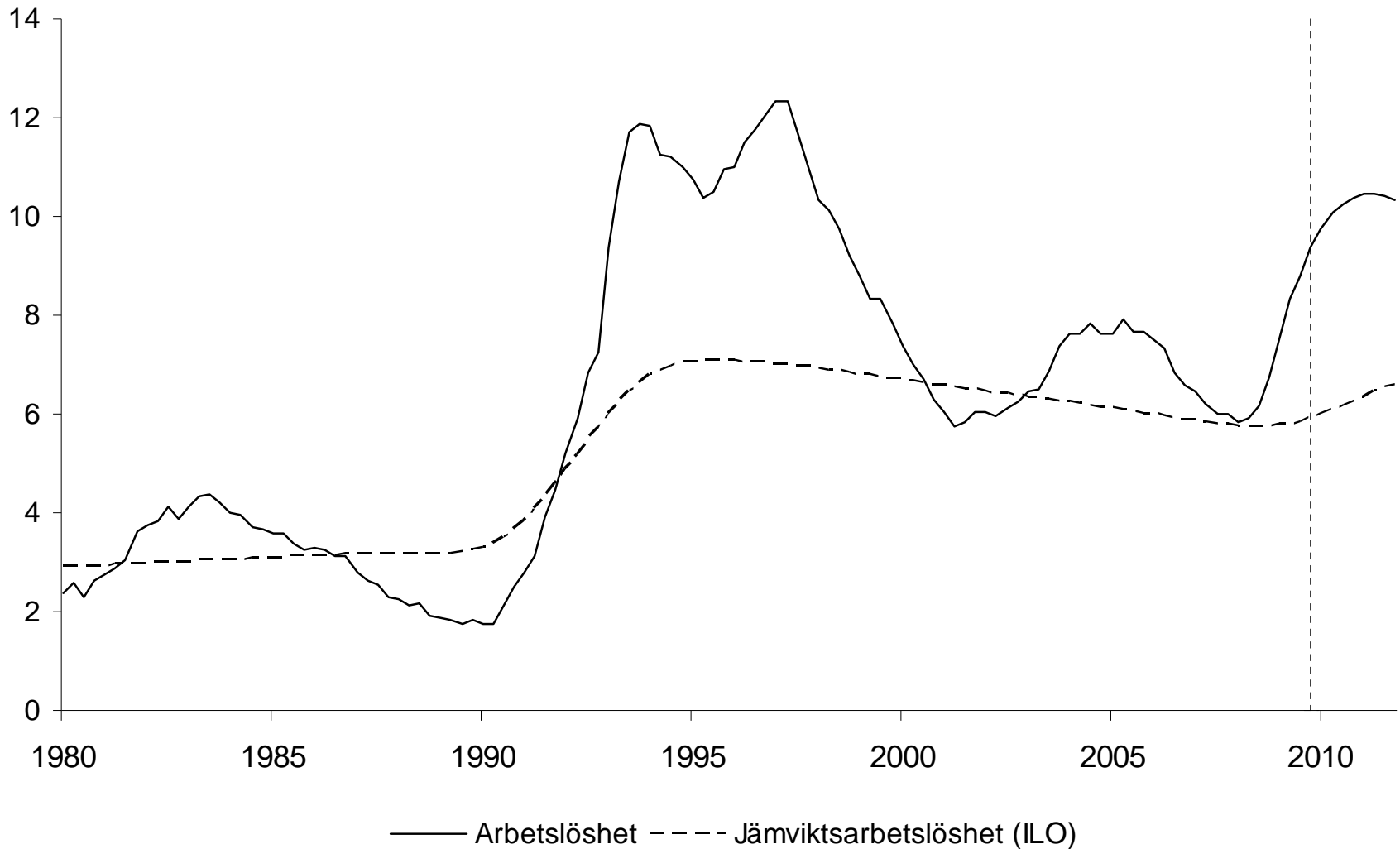
Den genomsnittliga arbetslösheten över konjunkturcykeln

- jämviktsarbetslöshet
- strukturell arbetslöshet
- arbetsmarknadens sätt att fungera
- neoklassisk syn
- utbudspolitik

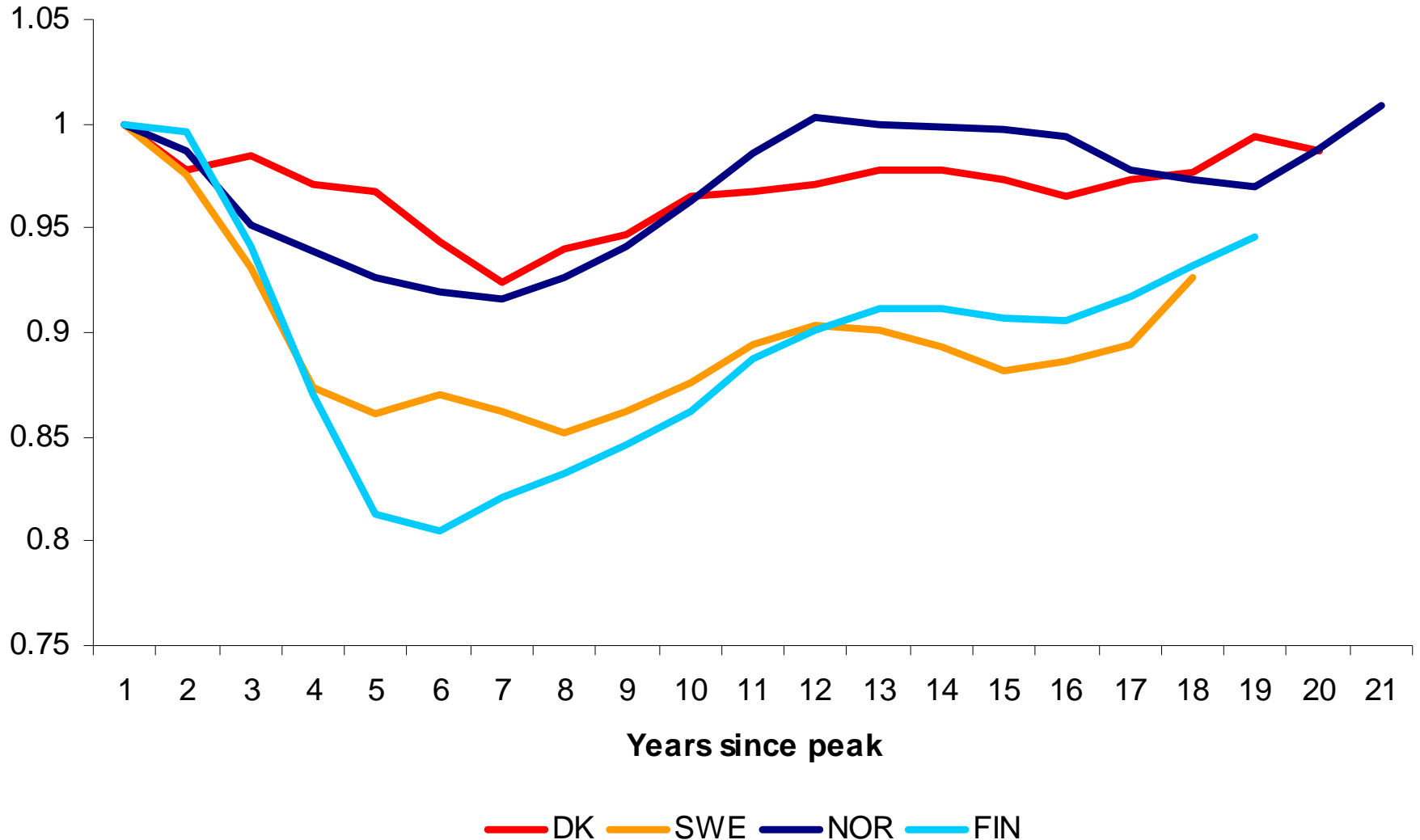
Konjunkturbetingad (cyklisk) arbetslöshet

- efterfrågan
- variationer runt jämviktsarbetslösheten
- keynesiansk syn
- efterfrågepolitik

Arbetslöshet och jämviktsarbetslöshet i Sverige

Permanent fall i sysselsättningsgraden efter tidigare kraftiga konjunkturkriser i de nordiska länderna

Regeringens utbudspolitik

- Lägre och avtrappad arbetslöshetsförsäkring
- Jobbskatteavdraget
- Förändringar i arbetsmarknadspolitiken
- Förändringar i sjukförsäkringen

Arbetslöshetsförsäkringen

- Avvägningen försäkring/fördelning kontra sysselsättning är en värderingsfråga
- Forskningsstöd för att lägre ersättning minskar jämviktsarbetslösheten
  - mikroekonomiska studier
  - makroekonomiska studier

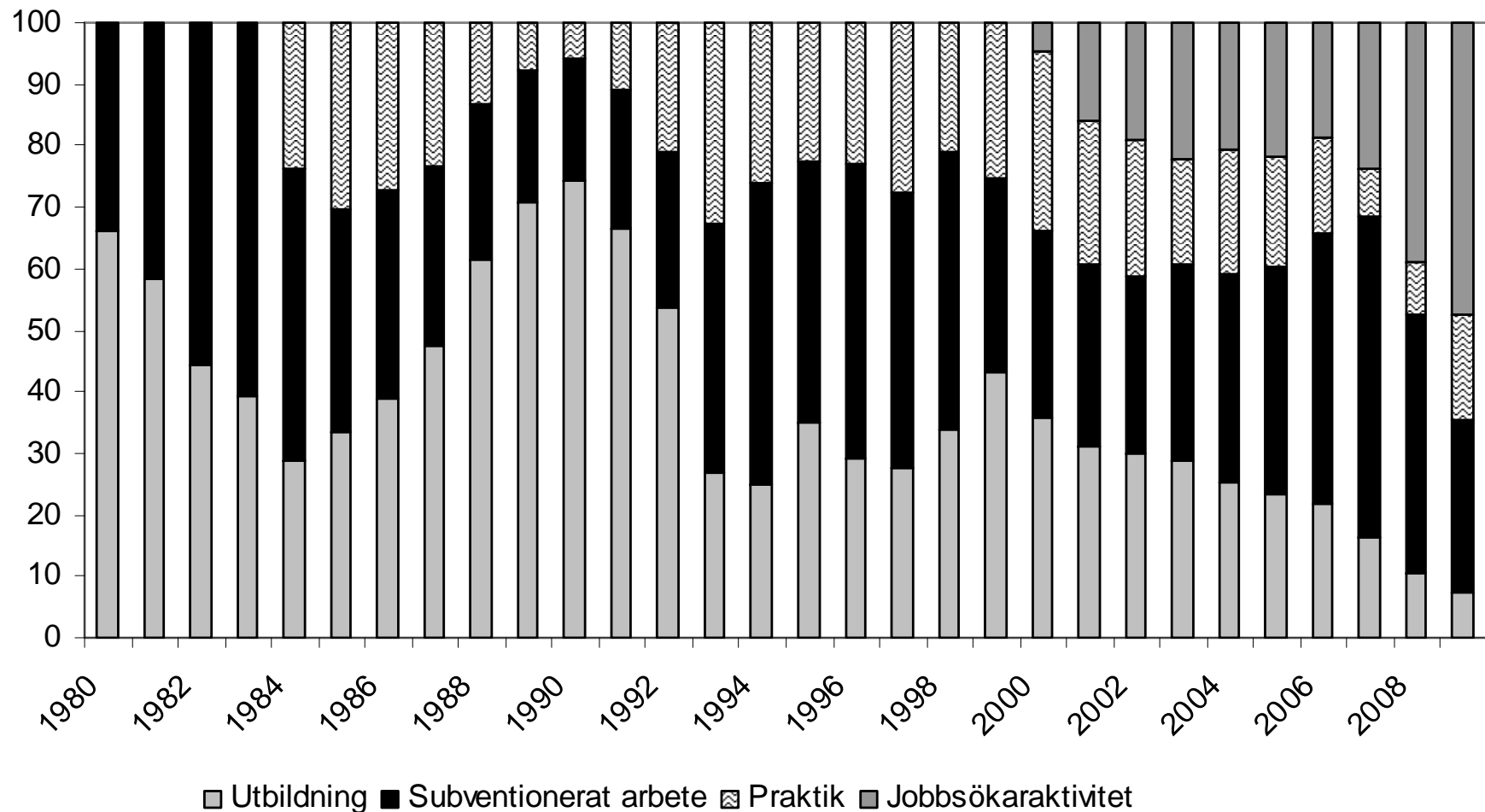
Jobbskatteavdraget

- 16 av 30 OECD-länder
- Endast för låginkomsttagare i andra länder
- Den svenska konstruktionen motiveras av högre marginaleffekter i botten och sammanpressad lönestruktur
- Empiriskt stöd för att jobbskatteavdrag ökar sysselsättningen
  - jämförelser mellan olika grupper
  - beräkningar utifrån beteendesamband
- Regeringens beräkningar "best practice"
- Men invändningar mot "best practice"

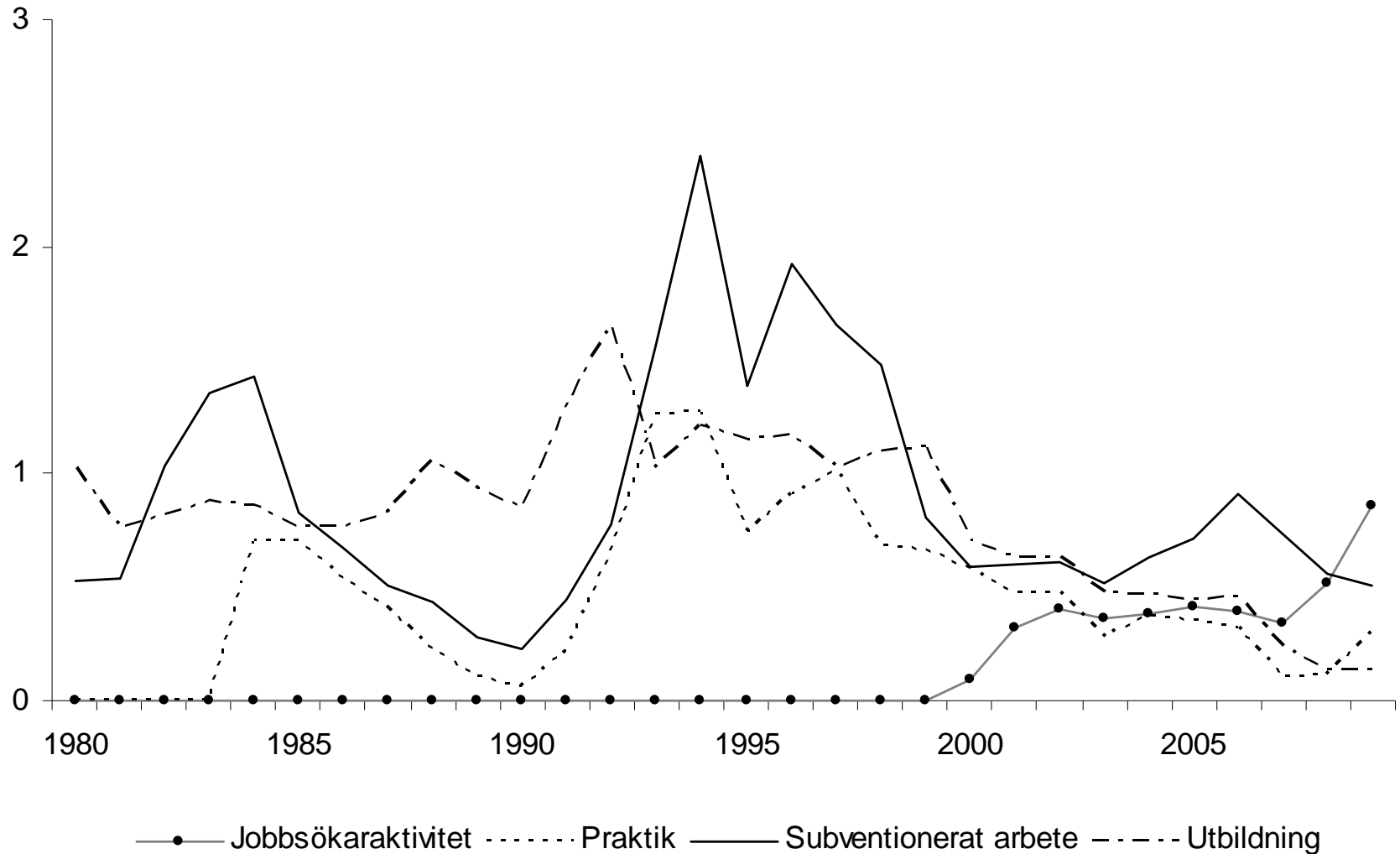
Dålig debatt om jobbskatteavdraget

- Lönerna före skatt hålls tillbaka
- Men lönerna efter skatt ökar
- Att sysselsättningen minskat i lågkonjunkturen säger inget om jobbskatteavdragets effektivitet

Sammanställningen av åtgärder inom de konjunkturberoende programmen i procent

Deltagare i olika program, procent av arbetskraften

Aktiviteter i Fas 1-2 i jobb- och utvecklingsgarantin, andel aktiviteter i procent

Aktivitet	Totalt Fas 1-2 dec 2008	Totalt Fas 1-2 dec 2009	Slutet av Fas 2 Ersättningsdag 366-450 dec 2009
Kartläggning mm	15	14	8
Jobsökaraktiviteter med coaching	41	45	49
Arbetslivsinriktad rehabilitering	1	1	1
Arbetspraktik och arbetsträning	9	16	26
Utbildning	2	2	1
Start av näringsverksamhet	0,7	0,5	0,5
Projekt	0,4	0,5	0,5
Ingen registrerad aktivitet	31	21	14
Totalt	100	100	100

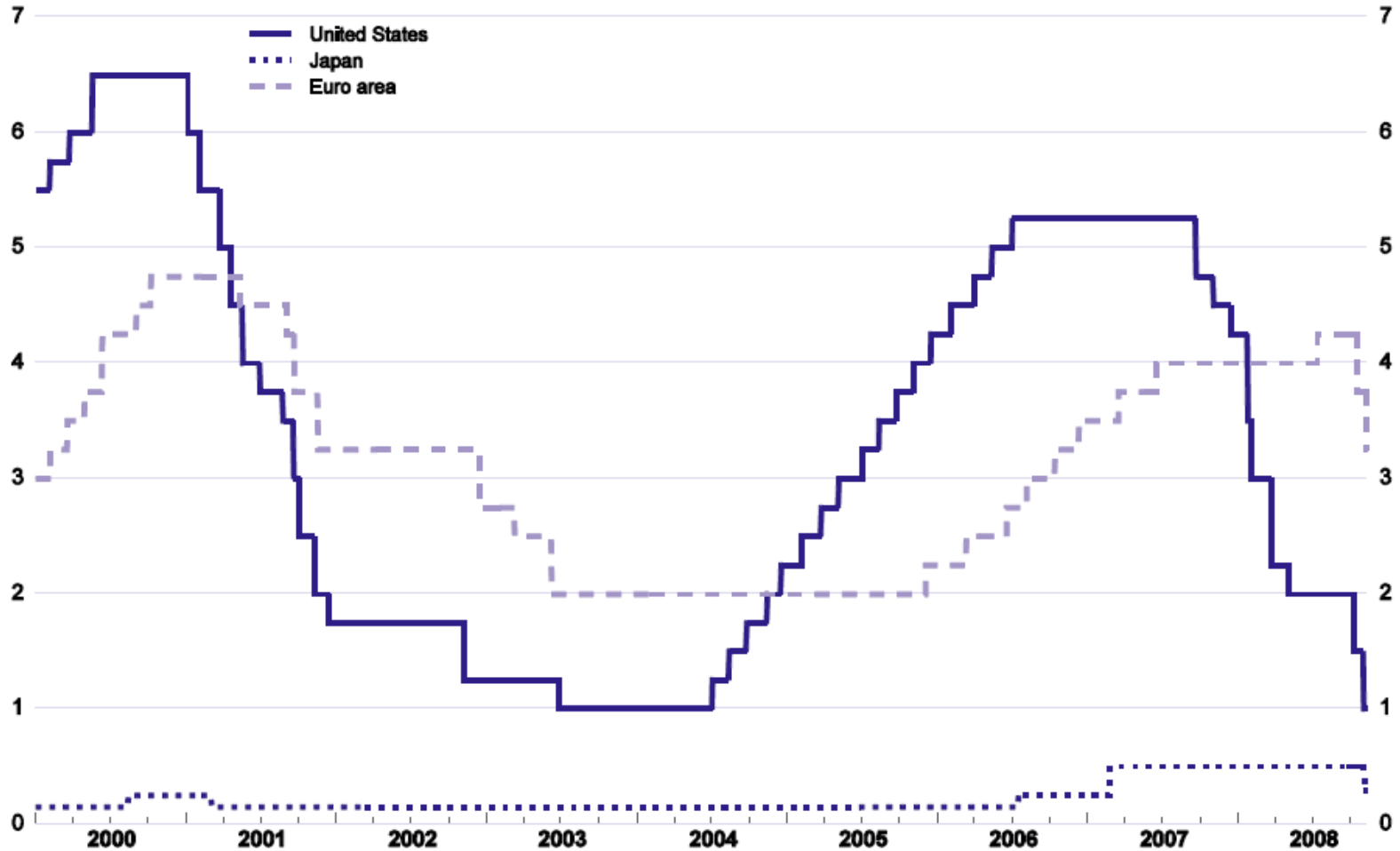
Förändringar i sjukförsäkringen

- Det har funnits ett stort problem
- Bra i princip med:
  - rehabiliteringskedja
  - försöka få sjukskrivna tillbaka i arbete
- Det går inte att ta tag i problemen utan att göra misstag
- Men politiken har varit otillräckligt genomtänkt
- Förändringar för **flödet** men inte för **stocken**?

Fyra försvarslinjer mot krisen

- Åtgärder mot den akuta finanskrisen
- Penningpolitiken
- Finanspolitiken
- Arbetsmarknadspolitik

Styrräntor i USA, Japan och Euroområdet

Centralbankerna och penningpolitiken

- Centralbankerna var intresserade av att hålla uppe sysselsättningen
  - sysselsättning och inflation rörde sig åt samma håll
- Fundamentala brister i systemet
  - **The Great Moderation** fanns inte
  - stabil utveckling under långa perioder men också **katastrofer** från tid till annan

Bredare mål för centralbankerna?

- **Makroekonomisk stabilisering och finansiell stabilitet**
- Fler medel
  - likviditetskvoter
  - kapitaltäckningskrav
  - belåningsgränser
- Inflationsmålets nivå
  - liten kostnad av något högre inflation
  - nu svårt nå negativ realränta i recession
  - men trovärdighetsrisker att nu höja inflationsmål

”Conventional wisdom” för finanspolitiken

- Normalt bör man avstå från aktiv finanspolitik
  - risk för fel tajming
  - risk för växande offentlig skuldsättning
- Automatiska stabilisatorer och penningpolitik
- Aktiv finanspolitik bara i extrema situationer

Svensk finanspolitik i krisen

- Regeringen alltför försiktig inledningsvis
  - starka offentliga finanser
  - hållbarhetskalkyler
  - trovärdigt finanspolitiskt ramverk
  - bra "track record"
- För 2010 har regeringen anslutit sig till andras bedömningar
  - tillfälliga statsbidrag till kommunerna
  - jobbskatteavdrag
- Konjunkturberoende arbetslöshetsförsäkring
  - högre ersättning i låg- än i högkonjunktur

Förväntat finansiellt sparande, procent av BNP

	2009	2010
Denmark	-2.5	-5.4
Finland	-2.3	-4.8
Greece	-12.7	-9.8
Iceland	-15.7	-10.1
Ireland	-12.2	-12.2
Italy	-5.5	-5.4
Japan	-7.4	-8.2
Spain	-9.6	-8.5
Sweden	-2.0	-3.0
United Kingdom	-12.6	-13.3
United States	-11.2	-10.7
Euro area	-6.1	-6.7
Total OECD	-8.2	-8.3

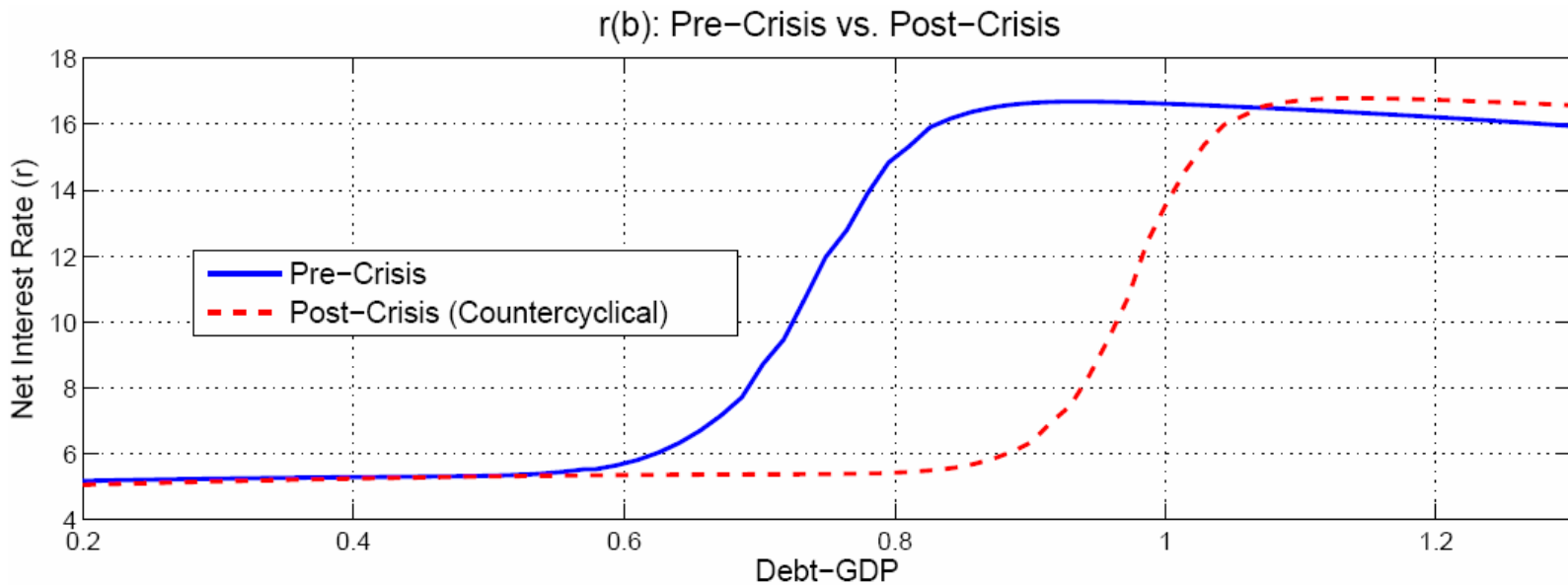
Långsiktig hållbarhet, S2-indikatorn

Belgium	5.3
Denmark	-0.2
Estonia	1.0
France	5.6
Germany	4.2
Greece	14.1
Ireland	15.0
Italy	1.4
Latvia	9.9
Lithuania	7.1
Netherlands	6.9
Spain	11.8
Sweden	1.8
United Kingdom	12.4
Euro area	5.8
EU27	6.5

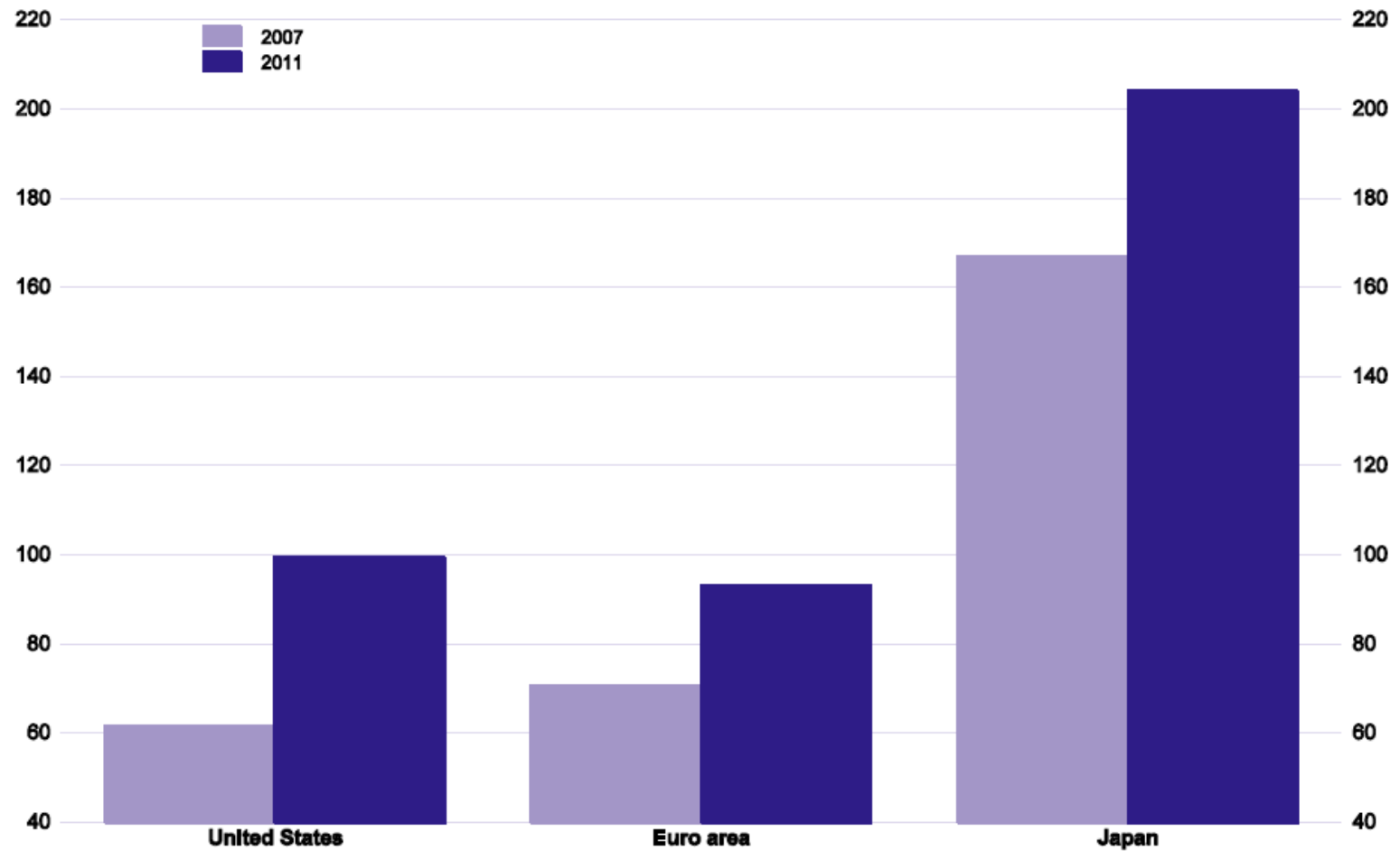
Finanspolitiken i andra länder

- Dåligt utgångsläge
- Risk för snöbollseffekter
  - underskott ökar räntor och minskar tillväxt, vilket ökar underskotten, vilket ökar räntorna ytterligare osv
- Otrevliga konsekvenser
  - finanspolitiska åtstramningar
  - räntehöjningar som motverkar expansiv finanspolitik
  - hushållen börjar spara
- Illa nog i Europa
- Men det stora problemet kan bli USA

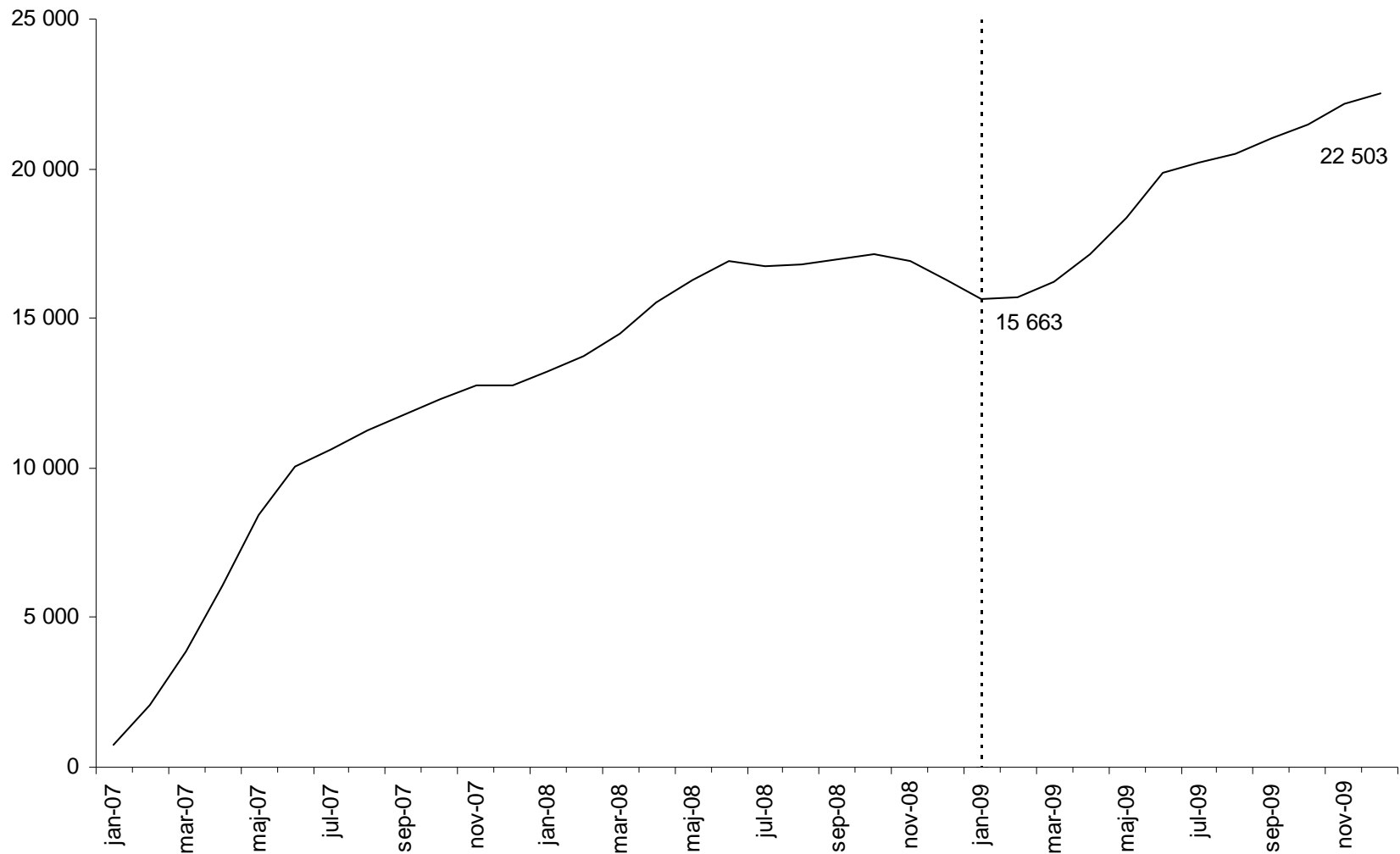
Sambandet mellan den offentliga sektorns skuldkvot och statslåneräntan

Skuldkvot 2007 och 2011

Antal pågående nystartsjobb

Sysselsättningsutveckling i tre konjunkturedgångar för olika grupper

	Samtliga	Ungdomar	Äldre (55-64)	Födda utanför Europa	Utan gymnasieutbildning
<i>Förändring i sysselsättningsgrad, procentenheter (föreslagna tidsperioder fetade)</i>					
1990-1992	-5,8	-13,9	-2,4	-12,7	-8,0
2001-2004	-1,8	-5,1	2,6	-2,5	-4,4
2007-2009	-2,2	-5,0	0,0	-1,1	-4,3
<i>Relativ förändring i sysselsättningsgrad (förändring / förändring i hela befolkningen)</i>					
1990-1992		2,4	0,4	2,2	1,4
2001-2004		2,8	-1,4	1,4	2,4
2007-2009		2,3	0,0	0,5	2,0

Sammanfattning

- Politik för hög sysselsättning kräver både strukturell utbudspolitik och aktiv konjunkturpolitik
- Utbudspolitiken i Sverige kan väntas minska den strukturella arbetslösheten
  - fördelningseffekter?
- MVG för penningpolitiken
- OK finanspolitik i Sverige men den kunde varit bättre
- Anledning till oro för de offentliga finanserna i många länder
- Anledning fundera över den penningpolitiska regimen
  - fler mål för centralbankerna och fler instrument
  - på sikt högre inflationsmål?
- Andra länder behöver starkare finanspolitiska ramverk